

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawieniiosku dotyczącego dyrektywy Rady w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną

COM(2008) 426 wersja ostateczna (opinia dodatkowa)

(2009/C 182/04)

Sprawozdawca: **Nicholas CROOK**

Dnia 23 października 2008 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 pkt A) przepisów wykonawczych do regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię dodatkową w sprawie

wniosku dotyczącego dyrektywy Rady w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną

COM(2008) 426 wersja ostateczna (opinia dodatkowa do opinii z inicjatywy własnej).

Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła opinię 10 grudnia 2008 r. Sprawozdawcą był Nicholas CROOK.

Na 450. sesji plenarnej w dniach 14–15 stycznia 2009 r. (posiedzenie z dnia 14 stycznia 2009 r.), Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 183 do 7–18 osób wstrzymało się od głosu — przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje projekt dyrektywy, który szeroko stosuje się do zaleceń przedstawionych w sporządzonej niedawno opinii z inicjatywy własnej w sprawie działań przeciw dyskryminacji w obszarach innych niż zatrudnienie⁽¹⁾ i powinien doprowadzić do ustanowienia spójnych standardów ochrony przed wszystkimi rodzajami dyskryminacji określonymi w art. 13 TWE na terenie całej UE.

1.2 Niemniej jednak EKES jest zdania, że w niektórych obszarach przedmiotowa dyrektywa zapewnia mniejszą ochronę w porównaniu z obecnie istniejącą ochroną, jaką gwarantują dyrektywy w sprawie równości rasowej i w sprawie równości płci.

1.3 Jest tak w przypadku art. 2, w którym dopuszcza się istnienie wyjątków od zakazu dyskryminacji, szczególnie w odniesieniu do usług finansowych. EKES zaleca, aby te same wymogi dotyczące przejrzystości, przeglądu i nadzoru, które mają zastosowanie do płci, miały również zastosowanie do wieku i niepełnosprawności.

1.4 EKES uważa, że art. 3 określający zakres zastosowania przedmiotowej dyrektywy wyznacza granice i dopuszcza szereg wyjątków, które osłabiają skuteczność dyrektywy jako całości.

1.5 EKES jest zdania, że zakres spoczywających na dostawcach towarów i usług obowiązków związanych z podejmowaniem działań mających na celu przewidywanie potrzeb osób niepełnosprawnych i zapewnianie im racjonalnych usprawnień, o których mowa w art. 4, jest zbyt ograniczony.

1.6 EKES zauważa, że organy ds. równości, które mają zostać wyznaczone na mocy z art. 12, w przeciwieństwie do organów wyznaczonych na podstawie dyrektyw w sprawie równości rasowej i w sprawie równości płci, nie zajmowałyby się obszarem zatrudnienia, i zaleca, by kwestia ta została uregulowana poprzez dodanie nowego motywu do preambuły.

1.7 EKES wyraża ubolewanie w związku z tym, że przedmiotowa dyrektywa nie odnosi się w sposób odpowiedni do spraw związanych z różnego rodzaju dyskryminacją i wzywa Komisję do przedstawienia zalecenia w tej sprawie.

2. Przegląd ogólny

2.1 W sporządzonej ostatnio opinii z inicjatywy własnej EKES dokonał przeglądu obowiązującego prawodawstwa UE i państw członkowskich dotyczącego zakazu dyskryminacji i doszedł do wniosku, że „obecnie potrzebne jest nowe prawodawstwo UE, które zakazywałyby dyskryminacji ze względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek i orientację seksualną w obszarach znajdujących się poza rynkiem pracy”.

2.2 Po przeanalizowaniu treści wniosku Komisji dotyczącego dyrektywy Rady w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną i zauważeniu, że do niektórych z kwestii będących przedmiotem troski EKES-u nie w pełni się odniesiono, Komitet postanowił sporządzić dodatkową opinię w sprawie proponowanej dyrektywy.

2.3 EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że wiele przepisów proponowanej dyrektywy jest powtórzeniem postanowień innych dyrektyw opartych na art. 13: definicja dyskryminacji pośredniej i bezpośredniej oraz molestowania, przepisy dotyczące egzekwowania prawa i środków odwoławczych, w tym przeniesienia ciężaru dowodu, ochrony przed represjonowaniem oraz sankcji, które muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające. Podobnie jak w przypadku dyrektywy wprowadzającej

⁽¹⁾ Opinia EKES-u w sprawie rozszerzenia działań przeciw dyskryminacji w obszarach innych niż zatrudnienie oraz potrzeby przyjęcia ogólnej dyrektywy przeciwko dyskryminacji, sprawozdawca: Nicholas Crook (Dz.U. C 77 z 31.3.2009, s. 102).

w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne ⁽²⁾, zakres zastosowania proponowanej dyrektywy obejmuje ochronę socjalną, opiekę zdrowotną, przywileje socjalne, edukację, dostęp do towarów i usług, w tym mieszkań (choć, jak określono poniżej, wprowadza się również zastrzeżenia i wyjątki, które mogą ograniczyć pełen zakres).

2.4 Poniższe komentarze EKES-u dotyczą konkretnych przepisów, które zdaniem EKES-u w sposób jawny bądź ukryty mogłyby zapewniać mniejszą ochronę ze względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, niż ochrona istniejąca na podstawie dyrektyw przyjętych na mocy art. 13, odnoszących się do zwalczania wszelkiej dyskryminacji ze względu na rasę, pochodzenie etniczne lub płeć.

3. Komentarze do poszczególnych artykułów

3.1 Artykuł 2

3.1.1 W art. 2 określono pojęcie dyskryminacji; ust. 1–4 zawierają te same definicje podstawowych pojęć związanych z dyskryminacją, co pozostałe dyrektywy oparte na art. 13. W art. 2 ust. 5 określono odmowę racjonalnego usprawienia, o którym mowa w art. 4 ust. 1 lit. b), jako formę zakazanej dyskryminacji.

3.1.1.1 By zapewnić odpowiednią transpozycję dyrektywy do prawa krajowego, uwzględniając wyrok Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w postępowaniu *Coleman przeciwko Attridge Law*, które potwierdziło, że zakaz dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność w dyrektywie 2000/78/WE dotyczy również osób powiązanych z osobą niepełnosprawną ⁽³⁾, EKES zaleca, by dyrektywa wyjaśniała, że dyskryminacja z przyczyn wymienionych w dyrektywie obejmuje również dyskryminację poprzez asocjacje z osobami o określonej religii lub światopoglądzie, niepełnosprawności, wieku czy orientacji seksualnej.

3.1.2 W ust. 6 umożliwiono państwom członkowskim stanowienie, że różnice w traktowaniu osób ze względu na wiek nie stanowią dyskryminacji w przypadku, gdy „uzasadnione są słusznym celem, a środki mające służyć jego osiągnięciu są właściwe i konieczne”.

3.1.2.1 EKES zalecił ⁽⁴⁾, aby możliwość preferencyjnego traktowania dotyczyła również osób niepełnosprawnych w oparciu o te same kryteria zasadności; powinno to stanowić uzupełnienie środków zapewniających skuteczny dostęp, przewidzianych w art. 4.

3.1.2.2 Należy zaznaczyć, że aby dany cel był „uzasadniony” w tych przypadkach, musi on być zgodny z zasadą równego traktowania, na przykład w celu pomocy danej grupie w uczestniczeniu w życiu publicznym na równych zasadach.

⁽²⁾ Dyrektywa Rady 2000/43/WE, art. 3.

⁽³⁾ [2008] ETS UE C-303/06 z 17 lipca 2008 r., w tym postępowaniu chodziło o dyskryminację pełnosprawnego rodzica odpowiadającego za podstawową opiekę nad niepełnosprawnym dzieckiem.

⁽⁴⁾ Przypis 1, ust. 8.10.5.

3.1.3 Na mocy art. 2 ust. 7 państwa członkowskie mogłyby zezwalać na „proporcjonalne różnice w traktowaniu” pewnych grup osób przez dostawców usług finansowych w przypadku, gdy „odniesienie do wieku lub niepełnosprawności jest czynnikiem kluczowym w ocenie ryzyka opartej na odpowiednich i dokładnych danych aktuarialnych lub statystycznych”.

3.1.3.1 EKES jest zaniepokojony faktem, że ten szeroki wyjątek utrzyma dobrze udokumentowaną niekorzystną sytuację osób młodych, starszych i niepełnosprawnych w odniesieniu do dostępu do usług bankowych i różnego rodzaju produktów ubezpieczeniowych.

3.1.3.2 Jest to wyraźnie sprzeczne z postanowieniami dyrektywy wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług ⁽⁵⁾, zgodnie z którą państwa członkowskie mogą zdecydować o zezwoleniu na stosowanie wyjątków od zasady składek i świadczeń dla obu płci, jeżeli tylko mogą zapewnić, że dokładne dane aktuarialne są gromadzone, publikowane i regularnie uaktualniane; państwa członkowskie muszą następnie dokonać ponownej analizy takiej decyzji po upływie pięciu lat.

3.1.3.3 EKES rozumie, że w przypadku niektórych działań ryzyko może być większe dla pewnych grup wiekowych bądź osób z niektórymi rodzajami niepełnosprawności; jednak w art. 2 ust. 7 zapewniono zbyt szeroki zakres specjalnych składek, nie zobowiązując równocześnie ubezpieczycieli do ujawniania danych aktuarialnych. Potencjalni klienci nie mogą więc wiedzieć, czy zróżnicowanie wysokości składek jest uzasadnione, a konkurujące podmioty nie będą skłaniane do oferowania bardziej sprawiedliwych cen.

3.1.3.4 Nawet jeśli zróżnicowane stawki będą uzasadnione, ujawnianie danych aktuarialnych i statystycznych jest konieczne dla zapewnienia proporcjonalności, o której mowa w art. 2 ust. 7.

3.1.3.5 EKES zaleca, aby te same wymogi dotyczące przejrzystości, przeglądu i nadzoru, które mają zastosowanie w odniesieniu do płci, miały również zastosowanie w odniesieniu do wieku i niepełnosprawności. Proponowana dyrektywa powinna umożliwiać państwom członkowskim dopuszczanie stosowania różnic w traktowaniu jedynie w przypadku istnienia równoczesnego wymogu publikowania przez dostawców usług finansowych aktualnych danych aktuarialnych i statystycznych związanych z daną działalnością stanowiącą „ryzyko”, jak na przykład prowadzenie pojazdów, podróże, spłata hipoteki, z uwzględnieniem konkretnej grupy wiekowej bądź rodzaju niepełnosprawności. Dane te powinny być przedmiotem okresowego przeglądu w celu określenia jakiegokolwiek zmiany ryzyka, a po upływie określonego czasu państwa członkowskie powinny być zobowiązane do dokonania przeglądu dowodów na różnice w traktowaniu poszczególnych grup i rozważenia stopniowego współdzielenia ryzyka i wyrównywanie składek.

⁽⁵⁾ Dyrektywa Rady 2004/113/WE, art. 5.

3.2 Artykuł 3

3.2.1 W art. 3 określono zakres zastosowania proponowanej dyrektywy, a więc obszary działalności, do których będzie mieć zastosowanie zakaz dyskryminacji ze względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

3.2.1.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że — zgodnie z tym, co zalecał ⁽⁶⁾ — przepisy artykułu 3 ust. 1 lit. a)–d) pokrywają się z przepisami określonymi w dyrektywie wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne ⁽⁷⁾.

3.2.1.2 Po objęciu w art. 3 ust. 1 lit. d) „dostępu do towarów i innych usług powszechnie dostępnych, w tym mieszkań, oraz dostarczania ich” zakazem dyskryminacji, w projekcie dyrektywy określono, że: „Litera d) ma zastosowanie do poszczególnych osób tylko w zakresie, w jakim prowadzą własną działalność zawodową lub gospodarczą”.

3.2.1.3 Wyjątek ten, pojawiający się również w motywie 16 preambuły, nie został określony w dyrektywie wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne. EKES jest zaniepokojony faktem, że bez określenia definicji „działalności zawodowej lub gospodarczej” działanie dyrektywy ulegnie osłabieniu w wyniku braku jasności. Jeżeli, jak sugeruje Komisja ⁽⁸⁾, ma to na celu wyłączenie transakcji prywatnych, EKES uznaje, że można to wywnioskować z faktu, że zakazem objęte są jedynie *powszechnie dostępne* towary i usługi. Ponadto w motywie 17 preambuły stwierdza się, że: „Zakaz dyskryminacji nie może naruszać poszanowania [...] ochrony prywatności i życia rodzinnego oraz działań wykonywanych w tym kontekście”.

3.2.2 W art. 3 ust. 2 znosi się zastosowanie ochrony przed dyskryminacją z omawianych czterech powodów w przypadku praktyk objętych prawem krajowym związanym ze stanem cywilnym, stanem rodzinnym lub prawami reprodukcyjnymi.

3.2.2.1 EKES uznaje, że stan cywilny, stan rodzinny i prawa reprodukcyjne wchodzą z zakres legislacyjnych kompetencji państw członkowskich, jednak nie może się zgodzić na to, by kompetencje te całkowicie negowały ogólnounijną ochronę prawną przed dyskryminacją.

3.2.2.2 *Stan cywilny*. Zgodnie z krajowymi prerogatywami dotyczącymi prawnych uregulowań stanu cywilnego, Trybunał Sprawiedliwości niedawno orzekł, że „stan cywilny i wynikające z tego świadczenia to kwestie, które należą do kompetencji państw członkowskich i prawo wspólnotowe tej kompetencji nie narusza. Należy jednak przypomnieć, że przy wykonywaniu tej kompetencji państwa członkowskie powinny przestrzegać prawa wspólnotowego, w szczególności przepisów dotyczących zasady niedyskryminacji” ⁽⁹⁾.

⁽⁶⁾ Przypis 1, ust. 8.6.

⁽⁷⁾ Dyrektywa Rady 2000/43/WE, art. 3.

⁽⁸⁾ Rozdział 5 „Szczegółowe wyjaśnienie poszczególnych przepisów”, COM(2008) 426, wersja ostateczna.

⁽⁹⁾ Maruko v. Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen, C-267/06, 1 kwietnia 2008 r., ust. 59.

3.2.2.3 *Stan rodzinny*. Pojęcie „stanu rodzinnego” nie zostało zdefiniowane, w związku z czym jest zbyt niejasne, by mogło stanowić podstawę do wykluczenia ochrony przed dyskryminacją.

3.2.2.4 *Prawa reprodukcyjne*. EKES uważa dostęp do usług reprodukcyjnych za integralną część usług zdrowotnych, w związku z którymi zarówno na mocy prawa wspólnotowego, jak i na mocy prawa krajowego nie powinna mieć miejsca żadna dyskryminacja. Istnieją dowody na dyskryminację w zakresie usług reprodukcyjnych ze względu na orientację seksualną, niepełnosprawność i wiek. Ponadto, ponieważ to kobiety poszukują i korzystają z usług reprodukcyjnych, wykluczenie ochrony przed dyskryminacją w tej dziedzinie byłoby równoznaczne z dyskryminacją ze względu na płeć, a także niepełnosprawność, bądź też wiek czy orientację seksualną.

3.2.2.5 W związku z tym EKES uważa, że art. 3 ust. 2 jako całość powinien zostać ponownie rozważony, a jego ostateczna wersja powinna stanowić, że prawa krajowe odnoszące się do stanu cywilnego, stanu rodzinnego i praw reprodukcyjnych muszą być wdrażane bez dyskryminowania jakichkolwiek osób z jakiegokolwiek względu objętego przedmiotową dyrektywą.

3.2.2.6 W art. 3 ust. 3 zabrania się dyskryminacji w instytucjach edukacyjnych podlegającej „odpowiedzialności państw członkowskich za treść nauczania, działalność i organizację ich systemów kształcenia, łącznie z zapewnieniem kształcenia integracyjnego”.

3.2.2.7 EKES wyraża zaniepokojenie faktem, że ten wyjątek, który nie został zawarty w dyrektywie wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne oraz wykracza poza zakres art. 149 Traktatu, dotyczącego szkolnictwa ⁽¹⁰⁾, mógłby zbytnio ograniczyć wpływ przedmiotowej dyrektywy na ostateczne wyeliminowanie dyskryminacji i molestowania w szkołach i innych instytucjach edukacyjnych.

3.2.2.8 EKES zauważa, że w art. 150 TWE niemal w sposób identyczny, jak w art. 149, stwierdza się, że państwa członkowskie ponoszą odpowiedzialność za organizację i charakter szkoleń zawodowych, jednak szkolenia zawodowe wchodzą w zakres unijnego prawa antydyskryminacyjnego bez żadnych zastrzeżeń ⁽¹¹⁾.

3.2.2.9 Dowody na stosowanie praktyk dyskryminacyjnych w szkolnictwie na obszarze UE ze względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność lub orientację seksualną stały się jednym z głównych bodźców do podjęcia prac nad proponowaną dyrektywą. EKES uważa, że zakaz dyskryminacji i promowanie równego traktowania w szkolnictwie ma na tyle fundamentalne znaczenie dla rozwoju demokratycznych i tolerancyjnych społeczeństw, dla rozwoju społeczno-gospodarczego oraz dla osiągnięcia spójności społecznej, że konieczne jest stworzenie prawodawstwa europejskiego w tej dziedzinie, zgodnie z zasadami pomocniczości i proporcjonalności, o których mowa w art. 5 TWE.

⁽¹⁰⁾ Art. 149 ust. 1 TWE brzmi: „Wspólnota przyczynia się do rozwoju edukacji o wysokiej jakości, poprzez zachęcanie do współpracy między państwami członkowskimi oraz, jeśli jest to niezbędne, poprzez wspieranie i uzupełnianie ich działalności, w pełni szanując odpowiedzialność państw członkowskich za treść nauczania i organizację systemów edukacyjnych, jak również ich różnorodność kulturową i językową”.

⁽¹¹⁾ Na przykład: dyrektywa Rady 2000/43/WE, art. 3 ust. 1 lit. b) lub dyrektywa Rady 2000/78/WE, art. 3 ust. 1 lit. b).

3.2.2.10 Szczególnie istotne jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony przed dyskryminacją poprzez kształcenie integracyjne oraz zapewnianie sprawiedliwego i uczciwego traktowania wszystkich dzieci bez względu na ich religię czy światopogląd, niepełnosprawność, wiek czy orientację seksualną. Działania te nie miałyby wpływu na politykę poszczególnych państw członkowskich w zakresie oddzielnego bądź zintegrowanego systemu szkolnictwa, gwarantowałyby natomiast, że tego typu polityka będzie stosowana w sposób niedyskryminujący. Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie D.H. i inni przeciw Republice Czeskiej pokazuje, jak decyzje dotyczące tego, komu należy się kształcenie integracyjne, mogą utrzymywać silnie zakorzenione wzorce dyskryminacji w szkolnictwie ⁽¹²⁾.

3.2.2.11 EKES uważa, że konsekwencja dotycząca ochrony przed dyskryminacją w szkolnictwie ma szczególne znaczenie ze względu na częste nakładanie się na siebie dyskryminacji na tle rasowym i etnicznym oraz dyskryminacji ze względu na religię lub światopogląd. Skoro ograniczenie, o którym mowa art. 3 ust. 3, nie było konieczne w przypadku dyrektywy wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne, nie jest jasne, dlaczego jest ono konieczne w przypadku przedmiotowej dyrektywy.

3.2.2.12 Bez względu na zakres odpowiedzialności państw członkowskich w zakresie szkolnictwa, przedmiotowa dyrektywa powinna jasno określać, że ze wszystkich tego typu uprawnień należy korzystać w sposób niedyskryminujący.

3.2.2.13 W drugim zdaniu w art. 3 ust. 3 dopuszcza się istnienie różnic w traktowaniu — ze względu na religię lub światopogląd — w zakresie dostępu do instytucji edukacyjnych; EKES uważa, że przedmiotowa dyrektywa powinna gwarantować, że tego typu instytucje nie będą dopuszczać się dyskryminacji pod żadnym względem.

3.3 Artykuł 4

3.3.1 Art. 4 dotyczy równego traktowania osób niepełnosprawnych.

3.3.1.1 Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych ⁽¹³⁾ zawiera niewyczerpujący opis osób należących do kategorii „osób niepełnosprawnych”. Państwa członkowskie UE powinny mieć na uwadze ten opis podczas opracowywania krajowych przepisów na rzecz ochrony i promowania równego traktowania osób niepełnosprawnych. Wytyczne w tym zakresie, a także w sprawie znaczenia „dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność” powinny zostać włączone do przedmiotowej dyrektywy.

3.3.1.2 EKES z zadowoleniem przyjmuje podwójne podejście do usuwania barier na drodze dostępu do ochrony socjalnej, przywilejów socjalnych, opieki zdrowotnej, edukacji i dostępu do towarów i usług publicznie dostępnych, w tym mieszkań i transportu, o którym mowa w art. 4 i które jest zgodne z

zaleceniami EKES-u ⁽¹⁴⁾. Obejmuje to obowiązek podjęcia środków związanych z przewidywaniem potrzeb osób niepełnosprawnych związanych z dostępem (art. 4 ust. 1 lit. a)) i wymóg związany z zapewnieniem racjonalnych usprawnień gwarantujących brak dyskryminacji w dostępie w konkretnych przypadkach (art. 4 ust. 1 lit. b)). Art. 2 ust. 5 określa niezastosowanie się do postanowień art. 4 ust. 1 lit. b) jako formę zakazanej dyskryminacji. EKES zaleca, by dyrektywa wyjaśniała pojęcie „skuteczne i niedyskryminacyjne dostępu”.

3.3.1.3 EKES wyraża zaniepokojenie trzema ograniczeniami w zakresie przewidywanego obowiązku, o których mowa w art. 4 ust. 1 lit. a), a mianowicie tym, że środki podjęte w celu spełnienia potrzeb związanych z dostępem nie powinny:

- a) nakładać nieproporcjonalnych obciążeń;
- b) wymagać zasadniczych zmian w zakresie ochrony socjalnej, przywilejów socjalnych, opieki zdrowotnej, edukacji lub danych towarów i usług;
- c) wymagać zapewnienia odpowiednich rozwiązań alternatywnych.

3.3.1.4 Ograniczenia, o których mowa w lit. b) i c), są nieprecyzyjne, przez co mogą przyczyniać się do utrzymywania nieuzasadnionych praktyk dyskryminacyjnych. Przykładowo dostawca usług zdrowotnych oferujący usługi zdrowotne jedynie osobom w pełni sprawnym, mógłby w oparciu o lit. b) nie zgodzić się na zmianę oferty swoich usług. Podobnie lokalne władze oferujące aktualnie transport do lokalnego szpitala autobusem, w którym przewożenie osób na wózkach inwalidzkich jest niemożliwe, w oparciu o lit. c) mogą nie zastosować się do próśb o dostarczenie alternatywnego środka transportu. EKES uważa, że wystarczy zaznaczyć, że działania uprzedzające potrzeby osób niepełnosprawnych muszą być „racjonalne”, co obecnie nie stanowi wymogu na mocy art. 4 ust. 1 lit. a), a także podporządkować obowiązek określony w art. 1 ust. 4 lit. a) pojedynczemu zastrzeżeniu, że tego typu działania nie powinny powodować nieproporcjonalnych obciążeń.

3.3.1.5 Art. 4 ust. 2 zapewniłby wiążące uprawnienia w sprawie określonych czynników, jakie należy wziąć pod uwagę podczas określania, czy działania podjęte zgodnie z art. 4 ust. 1 lit. a) bądź art. 4 ust. 1 lit. b) mogłyby wiązać się z „nieproporcjonalnymi obciążeniami”. W motywie 19 preambuły określono wielkość, zasoby i rodzaj organizacji jako czynniki, które należy wziąć pod uwagę podczas oceny proporcjonalności bądź nieproporcjonalności obciążeń. Podobne czynniki zostały wymienione w motywie 21 preambuły dyrektywy 2000/78/WE. Dwa dodatkowe czynniki, „cykl życia towarów i usług” oraz „możliwe korzyści ze zwiększenia dostępu dla osób niepełnosprawnych”, zostały wymienione w art. 4 ust. 2. EKES uważa, że ponieważ oba te dodatkowe czynniki powinny być uwzględniane podczas każdej oceny proporcjonalności, są one zbędne i mogłyby powstrzymać podmioty świadczące usługi związane z ochroną socjalną, przywilejami socjalnymi, opieką zdrowotną, edukacją oraz dostawcami dóbr i usług, zakwaterowania i transportu od zaakceptowania potrzeby podjęcia działań na rzecz zapewnienia skutecznego dostępu do wszystkich tych obszarów osobom niepełnosprawnym.

⁽¹²⁾ Wyrok Wielkiej Izby z 13.11.2007 (nr 57325/00).

⁽¹³⁾ Artykuł 1.

⁽¹⁴⁾ Przypis 1, ust. 8.10.2.

3.3.1.6 W art. 15 ust. 2 umożliwia się państwom członkowskim odłożenie decyzji o pełnym zastosowaniu się do obowiązku zapewnienia niezbędnego dostępu aż o cztery lata. Chociaż EKES ma nadzieję, że wszystkie państwa członkowskie będą dążyć do jak najszybszego zapewnienia odpowiedniego dostępu osobom niepełnosprawnym, nie wyklucza on jednak możliwości, by państwa członkowskie mogły odkładać wprowadzenie w życie określonego w art. 4 ust. 1 lit. b) wymogu planowania środków z wyprzedzeniem jedynie w ramach tego ograniczonego okresu. Konieczne jest jednak, aby dyrektywa jasno określała brak możliwości dalszego opóźniania działań po upływie okresu wyznaczonego na transpozycję w przypadku zastosowania się do obowiązku zapewnienia racjonalnych usprawnień dla danej osoby niepełnosprawnej zgodnie z art. 4 ust. 1 lit. b).

3.4 Artykuł 12

3.4.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje wymóg wyznaczenia przez każde państwo członkowskie jednego bądź kilku organów mających wspierać równe traktowanie osób bez względu na ich religię, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, które to organy dysponowałyby kompetencjami odpowiadającymi kompetencjom organów, o których mowa w dyrektywie wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne oraz w dyrektywie wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług. Ponadto EKES z zadowoleniem przyjmuje jasne stwierdzenie wyrażone w preambule⁽¹⁵⁾, że tego typu organy powinny działać w sposób zgodny z zasadami paryskimi ONZ dotyczącymi w szczególności gwarancji niezależności krajowych instytucji ds. ochrony i promowania praw człowieka. Jak już wspomniano, organy te powinny być odpowiedzialne za systematyczne ocenianie wyników krajowych działań przeciwko dyskryminacji⁽¹⁶⁾. Powinny one regularnie podejmować konstruktywny dialog z organizacjami reprezentującymi osoby zagrożone dyskryminacją z wszystkich przyczyn objętych zaproponowaną dyrektywą.

3.4.2 Propozycja przedstawiona w art. 12 zostawia jednak lukę, ponieważ w tej sytuacji nadal nie będzie obowiązku wyznaczenia organu lub organów odpowiedzialnych za zapewnienie równego traktowania wszystkich osób w obszarze zatrudnienia i pracy z uwagi na to, że dyrektywa ustanawiająca ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy (2000/78/WE) nie wymaga powołania wyspecjalizowanego organu ds. równouprawnienia. Organu utworzone na mocy przepisów dyrektywy wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne muszą więc zajmować się również równym traktowaniem w obszarze zatrudnienia bez względu na pochodzenie rasowe

bądź etniczne, a organy ustanowione na mocy dyrektywy wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług oraz (wersji przedredagowanej) dyrektywy w sprawie wprowadzenia w życie zasady równości szans oraz równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy (2006/54/WE) powinny obejmować sferę zatrudnienia i inne sfery związane z równym traktowaniem kobiet i mężczyzn.

3.4.3 W związku z powyższym EKES zaleca dodanie dodatkowego motywu do preambuły do proponowanej dyrektywy, w którym zachęcałoby się państwa członkowskie do nadawania organom utworzonym na mocy art. 12 kompetencji identycznych z nadanymi w ramach dyrektywy ramowej ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy w dziedzinach związanych z równym traktowaniem bez względu na religię, światopogląd, niepełnosprawność, wiek czy orientację seksualną.

4. Dyskryminacja z wielu przyczyn jednocześnie

4.1 W sporządzonej niedawno opinii z inicjatywy własnej EKES odniósł się do dowodów częstego występowania dyskryminacji z wielu przyczyn jednocześnie, a więc dyskryminacji opierającej się na więcej niż jednym z powodów wymienionych w art. 13. EKES zalecił sporządzenie nowej dyrektywy, która potwierdziłaby, że zasada równego traktowania obejmuje ochronę przed dyskryminacją z wielu przyczyn jednocześnie, tak aby znalazło to odzwierciedlenie w prawie unijnym i w prawie krajowym.

4.2 W proponowanej dyrektywie uznaje się⁽¹⁷⁾, że kobiety są często ofiarami dyskryminacji z wielu przyczyn jednocześnie, jednak nie uwzględnia się dyskryminacji z wielu przyczyn jednocześnie w innych przypadkach. EKES proponuje dwa rodzaje działań na rzecz pełnego uznania pojęcia dyskryminacji z wielu przyczyn jednocześnie, a mianowicie:

- a) dodatkowy motyw preambuły do dyrektywy, zachęcający państwa członkowskie do zapewniania odpowiednich procedur prawnych niezbędnych w przypadkach dyskryminacji z wielu przyczyn jednocześnie stanowiący w szczególności, że krajowe procedury prawne powinny umożliwiać osobie występującej z powództwem poruszenie wszystkich aspektów dyskryminacji z wielu przyczyn jednocześnie w jednym roszczeniu;
- b) sporządzenie przez Komisję zalecenia, określającego potrzebę uwzględnienia z wielu przyczyn jednocześnie dyskryminacji podczas ustanawiania i egzekwowania przepisów krajowych, które, choć nie byłyby wiążące dla państw członkowskich, musiałyby być uwzględniane przez sądy krajowe.

Bruksela, 14 stycznia 2009 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Mario SEPI

⁽¹⁵⁾ Motyw 28 preambuły.

⁽¹⁶⁾ Przypis 1, ust. 8.10.8.

⁽¹⁷⁾ Motyw 13 preambuły.